

**Негативне
антропогенне
навантаження,
викликане
туристичною
діяльністю**

Лекція 2

Зміст

1. Вплив туристичної діяльності на родовища корисних копалин.
2. Вплив туристичної діяльності на ґрунт.
3. Вплив туристичної діяльності на водні ресурси.
4. Вплив туристичної діяльності на рослинність.
5. Вплив туристичної діяльності на дику природу і екосистеми.
6. Вплив туристичної діяльності на санітарний стан території.
7. Естетичний вплив туристичної діяльності на ландшафт.
8. Вплив туристичної діяльності на культурне середовище.

1. Вплив туристичної діяльності на родовища корисних копалин.

Колекціонування мінералів, кристалічних утворень і копалин

завдає великої шкоди навколишньому середовищі.

Одним із найяскравіших прикладів такої діяльності є утворення національного парку «Скам'янілий ліс» (Petrified Forest) в Арізоні.

Мисливці за сувенірами в деяких місцях практично повністю зняли покрив скам'янілих дерев.

У Мексиці колекціонування мінералів стало настільки популярним, що **більше 100 га** національного парку Нью-Мехіко було виділено спеціально для цих цілей.

У менш розвинених країнах через відсутність контролю йде інтенсивне виснаження природних копалин (скам'янілостей). Крім того, люди з надзвичайним завзяттям шукають і збирають різні печерні утворення (сталактити, сталагміти).

Часто земна поверхня нагрівається під будівлями, автомобільними стоянками та дорогами і т. д.

Осипи, зсуви і змив ґрунту пов'язані з пішими прогулянками туристів.

2. Вплив туристичної діяльності на ґрунт.

Вплив туризму на ґрунтовий покрив може мати різний характер.

Видалення або переміщення верхнього шару ґрунту є, як правило, наслідком поверхневої діяльності.

Невеликі осипи можна спостерігати на **терасоподібних схилах пагорбів.**

На таких пагорбах туристи, зазвичай, прогулюються пішки або верхи на поні.

Більш руйнівний вплив на ґрунт чинять туристи, які рухаються **прямо вниз або вгору по схилу.** Найбільш уразливими є **схили древніх вулканів.**

Пошкодження ґрунту, пов'язані з "розпиленням" рослинної підстилки, відбуваються, зазвичай, **на стежках і дорогах**, а також **на великих площах в кемпінгах**.

Було підраховано, що на новій стежці в густому лісі помірного поясу, по якій пройшло близько 8 тис. туристів листяна підстилка за тиждень була зруйнована **на 50%**.

При цьому, товщина трав'яної підстилки, навпаки, збільшилася, що відображає втрати в наземній рослинності.

Особливо сильно руйнується ґрунт **під дією кінських копит**.

Тривале руйнування листяної підстилки згубно для екосистем, так як при цьому **знижується кількість азоту в ґрунті**.

Ущільнення ґрунту,
зазвичай, пов'язане з її
утрамбуванням.

Такий процес
спостерігається **в степах
з карбонатними
ґрунтами, уздовж
берегів озер, на стежках
і дорогах, а також в
районах вічної
мерзлоти.**

У США були обстежені
137 лісових кемпінгів.
Виявилось, що 70% з них
страждає від ущільнення.

Карбонатні степові ґрунти відновилися від ущільнення після проходження 8 тис.
туристів тільки через два тижні.

Ущільнення чинить негативний вплив на здатність ґрунту відновлювати свій рослинний покрив, так як **пошкоджуються корені рослин**.

Наслідком ущільнення також є **порушення дренажу** (яке викликає змив ґрунту і ерозію), ускладняється **доступ води та повітря** до коріння рослин і ґрунтових організмів (що веде до скорочення їх популяцій і до загибелі рослин), **зменшується кількість пор** в ґрунті (що призводить до скорочення популяцій більших ґрунтових тварин).

Ґрунтова ерозія у місцях туристичних стоянок, на стежках і піщаних дюнах, зазвичай, пов'язана з рекреаційною діяльністю. Найбільш поширеними результатами впливу рекреації, що сприяють ерозії, є **скорочення рослинного покриву та ущільнення ґрунту**.

У національному парку на Західній Яві в Індонезії (Gunung Gede Pangrango National Park) дуже швидко розвиваються ерозійні процеси.

Це пов'язано з великою кількістю відвідувачів, неправильним управлінням, відсутністю у туристів бажання турбуватися про стан навколишнього середовища.

3. Вплив туристичної діяльності на водні ресурси.

Проблема органічного збагачення та забруднення води бактеріями розвивається у **районах із заборонаю на будівництво**, в яких переважають котеджні або наметові містечка, з незадовільною системою стічних вод.

Правильне розташування кемпінгів, відповідно до вимог для збереження ґрунтового покриву та дотриманням необхідної дистанції від водних джерел, є обов'язковою умовою для підтримки задовільної якості води.

Іншою проблемою для управління якістю водних ресурсів є **інтенсивне розмноження водоростей** у районах скидання стічних вод.

Збільшення кількості органічних речовин у водоймі сприяє росту водоростей, що призводить у певний момент до припинення рекреаційної діяльності поблизу водойми та на ній.

Наприклад, береги, порослі волокнистими водоростями, зрощені між собою, виключають рекреаційну діяльність, зокрема купання, плавання на човні та ін.

Негативного впливу від туристичної діяльності зазнають прибережні та морські води. Всюди спостерігається негативний вплив **скидів стічних вод з пляжних готелів.**

Багато готелів використовують **хімікати (хлорку або їдку соду) для знищення запаху** стічних вод або для розчинення жирів і масел.

Ці хімікати - токсичні та сприяють загибелі морські організми. Деякі готелі навіть скидають хлоровану воду з басейнів прямо в море.

4. Вплив туристичної діяльності на рослинність.

Проїзд туристичних транспортних засобів завдає шкоди рослинності. У заповіднику Масаї Мара в Кенії водії автомобілів часто з'їжджають з прокладених доріг і перетинають луки в пошуках хижаків.

Це призводить до локальної **деградації трав'яного покриву** та до утворення великої кількості доріг, що порушують природну красу навколишніх територій.

Для захисту рослинного покриву на природоохоронних територіях були запропоновані наступні **заходи**:

- забезпечити контроль за з'їздами з існуючих доріг і вжити суворих заходів покарання щодо порушників;

- створити службу огляду доріг;
- заохочувати відвідування парків туристами у вологий сезон, щоб зменшити негативний вплив на рослинність в сухий період;
- стежити за відносною рівномірністю туристичного потоку з метою уникнення надмірної концентрації відвідувачів у піковий сезон.

Особлива увага також має бути звернена на **паління і розведення вогнищ** з метою забезпечення пожежної безпеки. Необхідно розташовувати кемпінги в спеціально відведених місцях. Крім того, треба суворо забороняти будівництво будь-яких туристичних фондів у **районах з незайманою природою**.

Для забудови можна використати тільки ділянки з порушеною або вторинною рослинністю.

5. Вплив туристичної діяльності на дику природу і екосистеми.

Найсильніший вплив туристичної діяльності на дику природу пов'язаний з **полюванням і рибальством**, які скорочують популяції деяких видів тварин і риб.

Проте відомо, що звичайна присутність людей також може порушити життєдіяльність диких тварин, особливо птахів і великих ссавців.

Так, тварин дуже турбує **шум радіоприймачів і двигунів автомобілів**, що призводить до порушення їх розмноження. Моторні та вітрильні судна завдають шкоди водоплавним птахам, особливо тим, які будують гнізда на поверхні води.

Крім того, **плавання на човнах** впливає на скорочення популяції риб, що пов'язано, головним чином, з розливами бензину та сильним шумом.

Багато тварин **змінюють свою поведінку**, якщо втручання стає особливо сильним. Наприклад, олень і сарна починають уникати днем тих районів, де ходять туристи.

На деякі види тварин туристична діяльність проявляє позитивний вплив. Так, тварини, що харчуються падаллю, підбирають залишене в кемпінгах органічне сміття.

Відходи, залишені туристами в одному з національних парків Великобританії, призвели до таких наслідків:

- зросла чисельність популяції щурів;
- збільшилася чисельність хатнього горобця, лисиць, чайок, галок і т. д.

6. Вплив туристичної діяльності на санітарний стан території.

Зараз не існує повністю нешкідливих для довкілля способів утилізації відходів.

Єдиний ефективний спосіб уникнення шкідливого впливу відходів - **не допускати їх накопичення**. Запобігання забрудненню вимагає зміни способу діяльності та усунення безпосереднього джерела проблеми. Це не означає "не робити" або "робити без ...". Це означає "**робити по-іншому**".

Наприклад, для усунення забруднення навколишнього середовища банками від напоїв не потрібно забороняти вживання напоїв, необхідно просто використовувати багаторазові пляшки.

У традиційних очисних системах вода, зазвичай, дезінфікується хлоркою або її сполуками, перш ніж надходить назад у навколишнє середовище або використовується повторно.

Хлорка та її сполуки дуже активні і часто утворюють стійкі токсичні хімікати.

Багато екологів вважають, що хлорка використовується невиправдано і її слід замінити іншими сполуками.

Основними альтернативними дезінфекторами є **озон і ультрафіолетове випромінювання.**

7. Естетичний вплив туристичної діяльності на ландшафт.

Неконтрольована туристична діяльність чинить серйозний вплив на естетичні якості ландшафту. Найпоширеніший прояв такого впливу пов'язаний із **сміттям**, залишеним туристами уздовж доріг і туристичних стоянок. Іншою серйозною проблемою в національних парках по всьому світу є **вандалізм**. Він проявляється у багатьох формах, включаючи

- написи і малюнки на древніх валунах, що знаходяться на краю доріг і стежок;
- здирання кори зі стовбурів дерев;
- руйнування парканів, огорож і інші види фізичної наруги над навколишнім середовищем.

8. Вплив туристичної діяльності на культурне середовище.

Величезної шкоди завдає туристична діяльність **земляних укріплень, наскельного живопису** та іншим історичним об'єктам, що привертає увагу туристів.

Яскравим прикладом є печерний живопис "Maladie verte" у Франції. Протягом 10-ти років, коли він був відкритий для відвідувачів (з 1949 року), подивитися на нього приїжджало близько 125 тис. туристів на рік.

Але незабаром малюнки стали вкриватися водоростями, які розросталися під дією світла та органічних білкових речовин, принесених відвідувачами. Основним джерелом органічних речовин було людське дихання. З 1963 року печери були закриті, поки не був знайдений спосіб запобігання появи водоростей.

**Аналогічний випадок стався в південній Англії.
Там під дією ерозії, викликаній витоптуванням туристів, почали
руйнуватися земляні укріплення Бронзової доби, що, безсумнівно,
знизило їх археологічну цінність.**

**Дякую за
увагу!**